

“МОНГОЛД ОЛОН НИЙТИН РАДИО, ТЕЛЕВИЗ БАЙГУУЛАХ НӨХЦӨЛ, БОЛОМЖ”

Хуучин дэглэмийн үед Польшид нууц сонины эрхлэгч байсан нэг хүн, “Ардчилсан нийгэмд ажиллахад туйлын хэцүү” гэж ярьжээ. Тэгэхэд нь “юу нь хэцүү гэж, харин чөлөөтэй, хэвлэн нийтлэх эрхтэй болсон юм биш үү? гэхэд нь “Тэр ч тийм, гэхдээ аль нь худал, аль нь үнэн болохын учрыг бид өөрсдөө эхлээд олж мэдэх болоод байна” гэсэн юм гэнэ лээ.

Үнэхээр сэтгүүлч бидэнд шинэ нөхцөлд амьдарч дадах төдий бус зохих түвшинд ажиллаж сурах, дадлага туршлага хуримтлуулж хэвлэл мэдээллийн хэрэгслийн болон мэдээллийн эрх чөлөөг хангаж үнэний төлөө тэмцэгч 4 дэхь засаглалын үүргээ биелүүлэх гарцаагүй шаардлага тулгараад байна.

Ардчиллын эртний уламжлалтай улс оронд ч гэсэн олон нийтийн мэдээллийн хүрээнд янз бүрийн зөрчил, тэмцэл байсаар байна. Гэтэл ардчилал дөнгөж хөгжиж байгаа манайх шиг улс оронд үйл явц гүнзгийрэхийн хэрээр мэдээж хэрэг элдэв бэрхшээлтэй тулгарах нь гарцаагүй. Тийм ч учраас сэтгүүлчдийн голч цэх нуруу, улс төрийн соёл, аливаад ул суурьтай дүгнэлт хийж, уншигч үзэгч сонсогчиддоо бодитой мэдээллийг шуурхай хүргэх чадвар юу юунаас эрхэм болж байна.

Хэвлэлийн эрх чөлөө, олон нийтийн мэдээллийн хэрэгсэлийн бие даасан байдлын түвшин гэдэг үндсэндээ 3 хүчин зүйлээс шалтгаалах болов уу.

1–рт, тухайн үед хууль эрхийн ямар акт үйлчилж байна.

2–рт, мэдээж хэрэг зах зээлд амьдрах нөхцөлийг бүрдүүлж чадахуйц чадварлаг удирдлага шаардагдана.

3–рт, сэтгүүлчдийн мэргэжлийн ур чадвар, чөлөөт байдлын өмнө хүлээх хариуцлага.

Аливаа хэвлэл, телевиз, радио чөлөөтэй, нийтлэл нэвтрүүлгийн бодлогын хувьд хараат бус байна гэдэг бол эдийн засаг, санхүүгийн хувьд хараат бус байх ёстой нь мэдээж. Энэ бол зах зээл дөнгөж хөгжиж байгаа, эдийн засаг нь сул дорой манай орны хувьд хамгийн эмзэг, халуун цэгийн нэг юм. Ийм ч учраас олон нийтийн мэдээллийн хэрэгслэлийн өнөөгийн шилжилтийн үеийн тогтолцоо ямар байх вэ? Тэдгээрийг яаж зохицуулах вэ, удирдах, вэ? Мэргэжилтэй боловсон хүчнээр хангах вэ? Хэрхэн санхүүжүүлэх вэ ? гээд олон асуулт тулгарна. Энэ бүхнийг иж бүрэн ул суурьтай боловсруулж, хуульчлан бататгах хэрэгтэй.

XX зуун кино хэмээх гайхамшгаар эхлээд, телевиз хэмээх ид шидтэнээр өндөрлөнө” гэсэн яриа байдаг. Үнэхээр ч хэвлэл, мэдээллийн дотроос үй олон үзэгчдийг өөртөө татдаг телевиз хэмээгч нь дэлхийн аль ч оронд хамгийн хүчирхэг нөлөөтэй хэрэгсэл хэвээрээ XXI зуунтай золгох гэж байна. Монгол улс ямар телевизтэй XXI зуунд орох вэ? Магадгүй бид хэвлэлийн хуулийн тухай өнөө хэрнээ маргаж буй шигээ шинэ зуунд олон нийтийн телевизийнхээ тухай яриад сууж байж мэдэх юм. Гэхдээ өөдрөг сэтгэлтэн байя, үйлс маань ямар ч байсан тэгшрэх байх аа.

Олон нийтийн телевиз гэж юу вэ? Олон нийтийн телевиз гэдэг засгийн газар, аливаа нам, хүчин тодорхой ашиг сонирхол бүхий хэсэг бүлэг хүмүүст бус, гагцхүү олон түмэн үзэгчдийнхээ эрх ашигт үйлчилж, тэдний дунд явуулсан судалгааны үндсэн дээр программынхаа бодлогыг тодорхойлдог телевизийн тогтолцоо юм. Олон нийтийн телевизийн эрх ашиг гэдэг бол ердөө л олон түмний өөрсдийнх нь эрх ашиг байдаг. Зөвхөн өнөөдөр бид Монголд бие даасан, хараат бус телевизийн тухай ярьж байгаа хэрэг биш. Хамгийн анх 1991 онд сэтгүүлч З. Алтай, Монголын Радио, Телевизийн захирал байхдаа “Монгол улсын Засгийн Газрын дэргэдэх радио, телевизийн бүтэц, зохион байгуулалт, үйл ажиллагааг шинэчлэн өөрчлөх тухай” гэдэг санал боловсруулж, радио, телевизийн бааз дээр Монголын үндэсний

радио, телевиз, төр засгийн радио телевиз гэж байгуулах тухай санал дэвшүүлж, тухайн үедээ дэмжлэг хүлээсэнгүй өнгөрсөн. Үүнээс хойш 3 жилийн дараа 1994 оны 6-р сард Монгол Телевизийн уран бүтээлч 9 хүн хамтран “Монгол телевизийн бүтэц, зохион байгуулалтыг өөрчлөн, шинэчлэх хөтөлбөр боловсруулсан. Түүндээ, энэ хөтөлбөр нь цаг үе нийгмийн тогтолцоо, ардчилсан нийгмийн ард иргэдийн ашиг сонирхлоос үүдэн Монгол Телевизийн өнөөгийн бүтэц, зохион байгуулалтыг боловсронгуй хэлбэрээр өөрчлөн, шинэчилж, олон нийтийн мэдээллийн программын бодлого, санжүүжилтийн бие даасан үйл ажиллагаатай Монголын Үндэсний Төв Телевиз болгон, цаашид дэлхийн өндөр хөгжилтэй орнуудын олон нийтийн телевизийн корпорациудын жишигт дөхүүлэн хөгжүүлэх зорилготой” гэж зорилгоо тодорхойлсон.

Өнөөдөр радио хамгийн хүртээмжтэй зэвсгийн хувьд, телевиз хамгийн нөлөөтэй, хүчирхэг зэвсгийн хувьд энэ хоёр байгууллага тус тусдаа биеэ даасан үйл ажиллагаа явуулж болох юм гэдэг хувийн бодолтой байдаг.

Дээрхи хөтөлбөрийг боловсруулах болсон үндэслэл, хэрэгжүүлэх санал, Монголын үндэсний төв, телевизийн дүрмийн төсөл, дотоод бүтэц зохион байгуулалт үйл ажиллагааны ерөнхий зарчим, энэ телевизийг удирдах ерөнхий зөвлөлийн дүрэм зэргийг боловсруулах хэсэг, Монгол Улсын Ерөнхийлөгч, МАХН-ын Ерөнхий нарийн бичгийн дарга Даш-Ёндон нарт танилцуулсан. Монгол телевизийн хамт олон бидний хөтөлбөрийг дэмжиж, нийт уран бүтээлчдийн дунд судалгаа явуулах ажлын хэсэг томилсон бөгөөд, санал асуулгын дүнд тэдний 90 гаруй хувь нь бие даасан Монгол телевиз байхын төлөө саналаа өгсөн. Харамсалтай нь тухайн үеийн удирдлага үүнийг маш эмзэглэн хүлээн авсан билээ.

Өнөөдөр Монголд яагаад олон нийтийн телевиз байгуулах шаардлага гарч байна вэ?

Монгол орон ардчиллын замаар тууштай замнаж буй нь үнэн бол, түүний тулгуур зарчмын нэг чөлөөт хэвлэлийг жинхэнэ утгаар нь хөгжүүлэх гэвэл өнөөдөр манайд хамгийн хүртээмжтэй, хамгийн нөлөөтэй зэвсэг болох радио, телевизийг хараат бусаар статустай болгох нь зүй ёсны шаардлага мөн. Ийм ч учраас 1–рт, ардчилсан нийгмийн үйл явц гүнзгийрэх явцад телевиз нь бүх ард түмний нийтлэг эрх ашгийн үүднээс засгийн газар болон аливаа нам, улс төрийн хүчнээс хараат бусаар үнэн бодит мэдээлэл олж түгээх, олон нийтэд үзэл бодлоо чөлөөтэй илэрхийлэх боломж бүхий ардчиллын жинхэнэ индэр байх асуудал хурцаар тавигдаж байна.

2–рт, улс орны эдийн засаг хүндрэлтэй байгаа өнөөгийн нөхцөлд улсын төсвийн ачаа хөнгөлөх, зах зээлд өөрийн хүчээр амьдрах эх үүсвэр, арга ухаан сүвэгчилж, санхүүгийн бие даасан байдлыг хангах нь тулгамдсан зорилтын нэг болж байна.

3–рт, ард түмний байнга, түргэн хурдацтай өсөн нэмэгдэж байгаа оюуны хэрэгцээг хангахын тулд телевизийн үндсэн үүргийг зөв тодорхойлж, мэдээлэл, нэвтрүүлгийн уран сайхны түвшинг шинэ шатанд гарган, үзэгчдийн өмнө хүлээх хариуцлагыг өндөржүүлэх шаардлага эн тэргүүний асуудал болж байна.

4–рт, өнөөгийн Радио, Телевизийн Хэрэг Эрхлэх Газрын бүтэц, зохион байгуулалт, санхүүгийн механизм, цаг үеийн шаардлагатай зөрчилдөж, хоцрогдон, улмаар боловсон хүчин, техникийн бодлого, ажиллагсадын нийгмийн асуудал үндсэндээ орхигдон мухардмал байдал бий болжээ.

Монгол телевизийн дотоод бүтцийг өөрчлөх гэсэн оролдлого урьд өмнө бишгүйдээ гарч байлаа. Харамсалтай нь тэр болгон зөвхөн өнгөц, хэлбэр төдий байснаас ул суурьтай өөрчлөлт болж чадаагүй тул амжилт олж байсангүй.

Олон нийтийн мэдээллийн хэрэгслэлийн тогтолцоонд телевизийн чөлөөт хараат бус байдлыг хангах, монопол эрхийг хязгаарлах асуудал эн тэргүүний чухал төдийгүй хамгийн ярвигтай нь юм. Тиймээс ч хараат бус телевизийн жилийн төсөвт шаардлагатай тэрбум нэлээд хол давах хөрөнгийн эх үүсвэрийг хаанаас гаргах, хэрхэн шийдэх нь туйлын түвэгтэй, нарийн асуудал. Ардчилал дөнгөж хөгжиж байгаа манайхны хувьд өндөр хөгжилтэй орнуудын туршлага яах аргагүй хэрэгтэй боловч шууд хуулбарлана

гэхэд мэдээж хэрэг ахдана. Харин үйл ажиллагааных нь зарчим, санхүүжих эх үүсвэрийг нь судалж, өөрийн нөхцөлд тохируулан үндэсний хувилбарыг боловсруулах боломж бол бий. Бид ч бас хөтөлбөрөө боловсруулах явцдаа Германы ЦДФ, Өмнөд Солонгосын Кей–Би–Си, Английн “Би–Би–Си”, Японы “Эн–Эйч–Кей” зэрэг гадаадын хэд хэдэн орны бүтэц, зохион байгуулалтыг судалсан. Аль ч олон нийтийн телевиз нийтлэг, зарчмууд байдаг. 1-рт, олон нийтийн телевизийн оршин тогтнох статусыг баталгаажуулсан хууль, эрхийн акт байдаг байна. 2-рт, олон нийтийн телевизийн санхүүжилтийн асуудал, 3-рт олон нийтийн телевизийн өмчийн статус тухай, 4-рт, удирдлагын хараат бус байдал, зохион байгуулалт, 5-рт программын бодлогын бие даасан хараат бус байдлыг хангах.

Ингээд, Японы олон нийтийн телевизийн “Эн–Эйч–Кей” корпораци, Их Британий олон нийтийн “Би–Би–Си”-ээс жишээ авъя.

1.Хууль эрхийн акт

“Би–Би–Си” олон нийтийн корпораци нь анх 1922 онд “Би–Би–Си” компани нэртэй байгуулагдаж, 1927 онд Эзэн хааны Харти гэдэг, хуультай дүйцэхүйц баримт бичгээр байгуулагдсан юм. “Би–Би–Си”-ийн үйл ажиллагааг баталгаажуулсан 2 үндсэн хууль байдаг юм байна. 1-рт Эзэн хааны Харти, Одоогийн мөрдөж байгаа Харти–г 1981 онд 15 жилийн хугацаатай баталж, “Би–Би–Си”-г хуулийн этгээд болохыг нь баталгаажуулж, үндсэн эрх, үүрэг зорилтыг нь тодорхойлж өгчээ.

2 дахь баримт бичиг нь корпораци, Их Британий Харилцаа холбооны яам хоёрын хооронд байгуулсан “Зөвшөөрөл ба гэрээ” гэдэг баримт бичиг байдаг байна. Үүнд “Би–Би–Си”-гийн радио, телевизийн нэвтрүүлгээ цацах хүрээ, нөхцөл, сонсогч, үзэгчдээс төлбөр хураамж авах эрх болон программтай холбоотой чухал заалтуудыг оруулжээ.

“Эн–Эйч–Кей” 1950 онд хүчин төгөлдөр болсон “Нэвтрүүлгийн хууль” гэдэг баримт бичигтэй байдаг юм байна. Хууль эрхийн энэ актаар “Эн–Эйч–Кей” бол Япон улсад цорын ганц олон нийтийн телевизийн корпораци” гэж заасан байна. Нэвтрүүлгийн хуулинд арилжааны болоод хувийн бусад хэлбэрийн телевизүүд байж болохыг ч зааж, хуулийн олон нийтийн корпораци тодорхойлсон. “Эн–Эйч–Кей” хараат бус үйл ажиллагааг хангах, бүтэц, зохион байгуулалтыг батлах, олон нийтийн ашиг сонирхлыг өндөр түвшинд хангах, программын хараат бус бие даасан байдлыг хангах” гэсэн байна.

2-рт, санхүүжилтийн асуудал.

Английн “Зөвшөөрөл болон Гэрээ” гэдэг баримт бичигт “Би–Би–Си” нь орлогын хоёр эх үүсвэртэй” гэж заасан байна. 1-рт, үзэгч сонсогчдын зөвшөөрлийн хураамж юм, 2-рт, гадаадын сонсогчдод зориулсан нэвтрүүлгийн төсвийг төрийн хуримтлалын татвар төлөгчдийн сангаас олгоно.

Эзэн хааны Хартийн 16-р зүйлд “Их Британий парламентаас хөрөнгө хуваарилсан нөхцөлд энэхүү Хартид заасан зорилтыг хэрэгжүүлэх үүднээс олон нийтийн корпораци нь түүнийг хүлээн авч, захиран зарцуулах эрхтэй” гэжээ. Мөн олон нийтэд үйлчилснээс төлбөр буюу бусад орлогыг “Би–Би–Си” өөрөө олж болно, түүнийгээ захиран зарцуулж болно” гэж заажээ.

Англид 1992 оны байдлаар нийтдээ 19,6 сая телевизор байсан нь одоо нэмэгдсэн биз. Сардаа дунджаар нэг үзэгч радио, телевизийн 77 фунт стерлинг хураамжинд төлдөг байна. Тэгэхдээ хар цагаан, өнгөт телевизийн хураамж ялгаатай. 1990-1991 онд “Би–Би–Си”-гийн нийт ашиг нь 1 миллиард 375,8 сая фунт стерлингтэй тэнцсэн байж.

“Эн–Эйч–Кей”-н хувьд санхүүжилтийн нь үндсэн эх үүсвэр нь бас сонсогч, үзэгчдийн төлбөр байдаг байна. Тэгэхдээ “Би–Би–Си” үүнийг “Зөвшөөрлийн хураамж” гэдэг бол “Эн–Эйч–Кей” нэвтрүүлэг хүлээн авах хураамж” гэж нэрлэдэг ажээ. 1993 оны байдлаар “Эн–Эйч–Кей” –н орлого 15 миллиард иен байсан ба гагцхүү далайн чанад дахь богино долгионы радио станцуудын зардалд зориулан улсаас

дотаци авдаг. Энэ нь “Эн–Эйч–Кей”–ийн жилийн төсвийн 0,3 хувьтай тэнцдэг байна. Телевизийн хувьд “бусад” орлого гэдэг нь программ худалдаа төрөл бүрийн үйлчилгээнээс орох орлого юм. “Үйлчилгээ” гэдэг нь нэвтрүүлгийнхээ хөтөлбөрийг худалдахаас эхлээд зах зээлийн үед боломжтой бүх төрлийн хөрөнгө олох арга ажээ. Өмчийн хувьд энэ хоёр хоёулаа өөрийн өмчтэй, түүнээ захиран зарцуулах эрхтэй. Олон сая үзэгчтэй телевизор эзэмшигчтэй орнуудын олон нийтийн телевизийн орлого нь мэдээж өөрийгөө санхүүжүүлэх, эд хөрөнгө, техник, тоног төхөөрөмжөө худалдан авах шинэчлэх хүмүүсээ цалинжуулах гээд бүх зардлаа нөхөхөд хангалттай.

Дараагийн гол зарчим удирдлага, зохион байгуулалтын асуудал юм. “Би–Би–Си” –г 12 гишүүнтэй удирдлагын зөвлөл нь удирдана. Хатан хааны Консулын газар, засгийн газартайгаа зөвлөлдөж гишүүдийг томилдог юм байна. Ерөнхий захирал, бусад захирлыг 5 жилийн хугацаатай зөвлөлөөс томилно. “Би–Би–Си”–ийн өдөр тутмын дотоод үйл ажиллагаа программ, редакцийн болон удирдлагын хараат бус бие даасан байдлыг энэ Хартидаа баталгаажуулсан байна. Удирдлагын зөвлөлийн гишүүд гэдэг нь телевизийн программыг улс төрийн дарамт нөлөөнөөс ангид, бие даасан бодлого хэрэгжүүлэх үүрэгтэй ажээ. Дээр нь “олон нийтийн сонирхол, эрх ашгийг хамгаалах үндсэн үүрэгтэй” гэж заажээ.

“Эн–Эйч–Кей” ч мөн 12 гишүүнтэй удирдлагын зөвлөлтэй. Харин гишүүдийг нь Ерөнхий сайд, парламентын 2 танхимаас нэр дэвшүүлж томилдог юм байна. Удирдлага дэргэдээ зөвлөхүүдийг ажиллуулна. Үүнийг “Би–Би–Си”–д төв “Зөвлөх төв консул ба хороо” гэнэ. Харин “Энэ–Эйч–Кей”–д “нэвтрүүлгийн программын зөвлөх төв хороо” гэдэг ажээ. Эдний хувьд 123 гишүүнтэй, бүрэлдхүүнд нь мэргэжлийн хүмүүсээс гадна спорт, боловсрол, хэрэглэгчдийн нийгэмлэг гээд олон салбарыг хамарсан төлөөлөгчид ордог байна.

Олон нийтийн телевиз нь үзэгчдийн хэрэгцээ, сонирхлыг хангахын тулд нэвтрүүлгээ чанарын өндөр түвшинд бэлтгэх үүрэгтэй. Үүнд нь зөвлөлийн гишүүд тусалдаг,

Тав дахь гол зарчим бол программын хараат бус байдал.

Дээрхи хоёр корпораци аль аль нь программынхаа бодлогыг өөрсдөө биеэ дааж боловсруулдаг. Программд тавигдах гол шаардлага нь уран бүтээлийн чанар, үзэгчдийн эрх ашиг хэмээх хоёр зүйл байдаг. Дээр дурьдсан Харт болон Нэвтрүүлгийн хуульд нэвтрүүлэгт тавигдах шаардлагуудыг тодорхой тусгажээ. Японы “Нэвтрүүлгийн хуулийн 3-р зүйлд: “хуулиар олгогдсон эрх бүхий этгээдээс өөр хэн ч нэвтрүүлгийн хэрэгт оролцох, зохицуулах эрхгүй” гэж заасан. Мөн “Программыг төлөвлөхдөө, олон нийтийн аюулгүй байдал, өндөр ёс суртахуун, нийтэд түгшүүр төрүүлэхгүй байх зарчмыг баримтлахыг чухалчилжээ. Тэгээд улс төрийн талаар алагчлахгүй, тал тохой татахгүй байх, мэдээг дамжуулахдаа баримтыг гуйвуулахгүй байх, маргаантай асуудлын хувьд аль болох янз бүрийн үзэл бодлыг илэрхийлж байх ёстой” гэжээ.

Мөн соёл, боловсролын болон мэдээ, цэнгээнт нэвтрүүлгийн хэм хэмжээг тохируулах, сургалт танин мэдэхүйн нэвтрүүлгийн системтэй байдлыг хангах, сургалтын нэвтрүүлгийг боловсролын хуулийн зохицуулалттай холбоотойгоор нэлээн өндөр түвшинд хүрсэн байх ёстой” гэх зэргийг шаардлага болгон заажээ.

“Би–Би–Си”–гийн үүрэгт, олон нийтийн болон нийгмийн дунд маргаантай асуудлаар “Би–Би–Си” өөрийн үзэл бодлыг илэрхийлэх, редакторлох явдлаас зайлсхийх” гэсэн заалт байна. Энэ нь олон ургальч үзлийг хүндэтгэсэн туйлын чухал заалт юм. Өөр нэгэн сонирхолтой заалт байгаа нь Хартид “парламентын сурвалжлагыг гагцхүү мэргэжлийн сурвалжлагч хийнэ” гэжээ.

Өнөөдөр олон нийтийн телевизийн сонгодог хэлбэр гэж байхгүй. Ихэнх телевиз “Би–Би–Си”-гийн ерөнхий загварыг авч хэрэглэдэг. Улс бүрт сэтгүүлчид, сэтгүүлчдийн мэргэжлийн байгууллагууд нь олон нийтийн телевизийнхээ бүтэц, зохион байгуулалтыг боловсронгуй болгох янз бүрийн эрэл хайгуулыг хийдэг.

Чухам манай орны хувьд энэ телевизийг байгуулахад ямар боломж байгаа, ямархуу байх вэ гэдэг дээр төсөөсөл хэлье.

1.Нэр томъёоны хувьд Монголын Үндэсний телевиз гэж байвал зүгээр юм уу. “Олон нийтийн” гэсэн нэр томъёог авч хэрэглэвэл мэдээж “Засгийн газрын бус” гэсэн утга илэрхийлж байгаа боловч бидний нэрлэж заншсанаар ҮЭ–ийн ч юмуу, олон нийтийн байгууллагын телевиз шиг ойлгогдож магадгүй тул нийт үндэснийхээ эрх ашгийг хамгаалсан гэдэг утгаараа “үндэсний телевиз” гэсэн нь зүйтэй болов уу.

2–рт, “төв” гэсний учир нь өнөөдөр манай Монгол телевизийн адил уран бүтээлийн үйлдвэрлэл явуулдаг, нэвтрүүлгээ дамжуулж цацдаг 2-3 телевиз бий болжээ.

Тэдгээрээс ялгахын тулд нөгөөтэйгүүр нэвтрүүлэг цацах хүрээ, хүртээмжийн хувьд “төв” гэсэн тодотгол хэрэгтэй санагдана.

2.Өнөөдөр МРТХЭГазар нь Засгийн газрын хуулиар зохицуулагдсан, Засгийн газрын үндсэн бүтэцэд багтдаг байгууллага. Тэгэхээр, олон нийтийн байгууллагын хуулийн этгээдийн статусыг одоо гарах гэж байгаа хэвлэлийнхээ хуулиар баталгаажуулж өгөх байх гэж бодож байна. Энэ хуульд олон нийтийн телевизийн тодорхойлолтыг зайлшгүй тусгах хэрэгтэй болов уу. Монголд өөрөө өмчөө эзэмших, захиран зарцуулах эрх бүхий өөрийгөө удирдах зарчимд тулгуурласан хуулийн этгээдийн хэлбэрийг тусгасан хууль шаардлагатай. Ингэвэл одоогийн РТХЭГ, Засгийн Газар хоёр олон нийтийн телевизийг үүсгэн байгуулж болох биш үү. Байр, хөрөнгө, техникийг нь өөрт нь хандив хэлбэрээр өгч болно. Монгол телевизийн одоогийн техник, төхөөрөмжийг шинэчлэх хөрөнгийг ч хандивлаж болно. Эцсийн эцэст, улсын төсвийн үлэмж хэсгийг татвар төлөгчид нугалж буй.

Хамгийн гол нь Засгийн газар үүнийг санаачилж, “олон нийтийн “телевиз гэсэн төсөл боловсруулж тодорхой хугацаанд хэрэгжүүлэх нь зүйтэй. Энэ шилжилтийг сайтар бодож, ухаалаг хэрэгжих механизмыг нь шийдэхгүй бол хожим хойно нөхөж баршгүй сөрөг үр дагавар гарч мэднэ.

2.Санхүүжилтийн асуудал .

Хамгийн бэрх ярвигтай мэт боловч хялбархан шийдвэрлэж болмоор.

1994 оны байдлаар манайд 130000 гаруй телевизор бий гэсэн тоо байдаг. Гэвч Монголын өргөн нутаг тархай бутархай суудаг, дээр нь банк, шуудан холбооны салбар шаардлагын түвшинд хүрээгүй үед телевизор эзэмшигчдээс хураамж бүрэн олж авна гэдэг туйлын хэцүү нь мэдээж. Гэвч түүнийг ямар нэг аргаар олж авах хэрэгтэй. Нөгөөтэйгүүр, үзэгчид өөрсдийнх нь нэвтрүүлгийг нь хүлээн авч үзсэнийхээ төлөө мөнгө төлдөг зарчим уран бүтээлчдийн сэтгэхүйд бодитой нөлөө үзүүлж, чанартай, сайн нэвтрүүлэг бэлтгэх хүчин зүйл болж мэднэ. Бас үүнд өөр нэг ашиг бий. Нэгэнт мөнгөө төлж буй иргэн хэн байлаа ч, өөрийнхөө оюуны хэрэгцээ, шаардлагыг хангахуйц үнэн бодит мэдээлэл, мэдлэг, боловсрол дээшлүүлж, чөлөөт цагаа зугаатай өнгөрүүлэхэд нь тусгай сургалтын болон цэнгээнт нэвтрүүлгийг чанарын өндөр түвшинд шаардах болно. Тэгвэл бид эхний ээлжинд татвар хураамжаас зөвхөн цалин шагналаа олгодог болж болно шүү дээ. Үгүй бол өөр нэг вариант байж болох юм. Программын хараат бус бодлого гэдэг нь утгаа одоо манай телевизийн нийт хөтөлбөрт 30 гаруй хувийг эзэлдэг, мэдээлэл улс төрийн нэвтрүүлгийн тухай асуудал юм. Тэгвэл бид телевизийн мэдээллийн ашиглалтийг эдийн засгийн бие даасан байдалд оруулж, татвар хураамжаас санхүүжүүлж болно. Цаана нь үлдэх хүүхэд, залуучууд, спорт, урлаг, уран сайхны нэвтрүүлэг нэг ёсондоо төр, засгийн бодлогын салшгүй хэсэг тул улсын ивээлд байхад буруудах

зүйлгүй. Бид өнөөдөр ард түмнийхээ өөрсдийнх нь сонгосон хөгжлийн замаар замнаж яваа тул олон нийтийг бодитой, чөлөөт мэдээллээр хангахыг л эрмэлзэх ёстой. ОНТВ нь “холимог санхүүжилттэй” байж болно. Ер нь ч ийм нэр томъёо олон нийтийн телевизийн практикт байдаг энэ нь:

1. Телевизор эзэмшигчдийн төлбөр / хураамж/

2. Улсын хандив / төсөв гэхээ больё/

3. Бусад

Энэ нь тодорхой хэмжээний реклам, сурталчилгаа, программ худалдаа, үйлчилгээний бүх хэлбэрээс олох орлого байж болно. Цаашдаа улсын хандивын хэмжээг багасгах бодлого барьж, зөвхөн улс орны болон дэлхий нийтийн тухайлбал, наадам, олимп болон Азийн тоглолт, дэлхийн аваргын уралдаан тэмцээн, төрийн тэргүүнүүдийн айлчлал зэрэг томоохон арга хэмжээг сурталчилахад улс тодорхой хэмжээгээр ивээн тэтгэх болно.

3. Удирдлага, зохион байгуулалт

ОНТВ-ийн удирдах дээд байгууллага нь нийт олон үзэгчдийг төлөөлсөн Үндэсний эсвэл хараат бус зөвлөл ч юмуу байж болно. Үүнийг ямар ч хэлбэрээр, хэдэн ч хүнтэй байгуулж болох биз. Ямар хугацаанд, яаж, хэн томилогдох, эсвэл нэр дэвшүүлэх, яаж ажиллах, хэн батлах зэргийг нарийн боловсруулах хэрэгтэй байх. Харин анхаарах зүйл нь энэ зөвлөлийг аль болох улс төрөөс холхон байлгахыг эрмэлзэх, болж өгвөл мэргэжлийн хүмүүсээс бүрдүүлбэл зүгээр. Дашрамд хэлэхэд энэ тухай америкийн нэг зөвлөхийн хуулийн төсөлд бас дурдсан буй.

Энэ зөвлөл нь ОНТВ-ийн удирдлагыг ардчиллын үндсэн дээр хэлэлцэж, сонгох бөгөөд хугацаа нь УИХ-ын сонгуультай давхцахгүй байх нь зүйтэй.

Ингээд гол зүйлийг базаж хэлбэл, өөрийгөө удирдах зарчимд тулгуурлан өөрөө өмчөө эзэмшиж, захиран зарцуулах эрх бүхий, өөрийгөө санхүүжүүлэх чадвартай ОНТВ-ийг хүсвэл Монголд байгуулах боломж бүрэн бий.

Эцэст нь хэлэхэд, бидэнд зоримог санаачилга, шийдвэртэй алхам хэрэгтэй. Ямар ч атугай ардчилсан нийгмийн ард түмний жинхэнэ индэр болж чадахуйц жинхэнэ Монгол телевиз манайд хэрэгтэй.

Ардчилал хөгжиж, гүнзгийрэхийн хэрээр олон нийт үзэл бодлоо чөлөөтэй илэрхийлж нийгмийн шударга ёсны төлөө хамтран тэмцдэг жамтай. Энэ тэмцэлд сэтгүүлчид манлайлж, худал, үнэний тухай бодитой мэдээллийг төр засгийнхаа ч түмэн олныхоо ч сонорт хүргэж, тэдний хоорондох жинхэнэ гүүр нь болох ёстой билээ.

œ• Š> œ•